

Observatorul european al plurilingvistului

Scrisoarea electronică nr. 49 (aprilie-mai 2013)

<http://www.observatoireplurilinguisme.eu/>

Traducere de Oana Răican

Traducerile în limbile [bulgară](#), [croată](#), [engleză](#), [germană](#), [greacă](#), [italiană](#), [portugheză](#), [rusă](#) și [spaniolă](#) sunt disponibile on-line.

1. „Nu” universităților *off shore*!
2. [Ultimele actualizări ale site-ului](#)
3. [Sustineți plurilingvistul și diversitatea culturală aderând la OEP](#)
4. [Crearea unui anuar al laboratoarelor și echipelor de cercetare în materie de plurilingvist, traductologie și diversitate culturală](#)
5. [Anunțuri și apariții](#)
6. [Recitiți scrisorile precedente](#)

1) „Nu” universităților *off shore*!

În ultima perioadă, vedem cum înfloresc peste tot în Europa, în universități, în școli de ingineri și de management, un număr ireal de programe de masterat și, uneori, chiar de doctorat, exclusiv în engleză, pe fondul concurenței dintre universități pentru a atrage studenții. Este un lucru absolut surprinzător pentru că, atunci când studenții anglofoni de înscriu la universitățile din Franța, Germania sau Italia, de exemplu, nu o fac în primul rând pentru a urma cursuri în limba engleză. De asemenea, nici studenții străini care vin din țări francofone, dar și din orice altă țară din lume, și numărul acestora este mare, în special în Franța, nu vin neapărat pentru a avea cursuri în engleză. În realitate, cei care sunt vizați în principal de această concurență comercială între universități sunt studenții străini care au ca unic bagaj lingvistic limba engleză și care au, eventual, ceva noțiuni elementare despre limba țării pe care totuși au ales-o. Ce vor fi acumulat aceștia la finalul perioadei de formare? Cunoștințe la așa-numite standarde internaționale: aceștia se întorc în țara de origine cu o cunoaștere a limbii și țării-gazdă la fel de superficială ca la sosire, căci cerințele lingvistice la admitere sunt minime (în timp ce universitățile anglo-saxone cer un nivel ridicat la examenul TOEFL), la fel ca și la absolvire, cu câteva excepții. Universitățile *off shore* sunt „scutite” de cultură, precum companiile *off shore* de orice reguli fiscale și juridice, la adăpostul paradisurilor fiscale. Este ușor și ieftin.

Totuși, în materie de globalizare, este loc de mai bine. Prin intermediul acordurilor încheiate între universități, studenții pot petrece o parte din perioada de școlarizare într-o țară, iar restul în altă țară. De asemenea, aceștia pot urma cursurile în două limbi, una fiind limba maternă, conform principiului care se aplică secțiilor internaționale sau claselor EMILE și pot alege, eventual, să învețe o a treia limbă străină. Toate acestea există deja și trebuie dezvoltate, inclusiv în învățământul superior. Astfel, de exemplu, pentru un student coreean, cu un nivel B2 de cunoaștere a limbii engleze și care se înscrie la o universitate franceză sau germană, având un nivel minim de cunoaștere a limbii franceze sau germane, cel mai bun început care i se poate oferi este o îmbunătățire rapidă a francezei sau germanei, care să îi permită să urmeze cursuri în una din aceste două limbi străine. O parte a cursurilor se poate desfășura în engleză, cu condiția ca acest lucru să se facă cu profesori anglofoni, sau perfect bilingvi, scopul fiind ca, la final, studentul să stăpânească două limbi, sau chiar trei, și nu o singură limbă de circulație internațională. Excelența internațională

presupune acest preț. Și dacă trebuie să existe concurență, aceasta trebuie să se facă prin diferențiere și nu prin mimetism global. Dar pentru a face aceasta este nevoie de voință politică, de adevărate politici lingvistice și nu doar de aplicarea unei logici exclusiv comerciale.

Această dezbatere are loc în multe țări din Europa și din lume. Am publicat pe site-ul OEP numeroase articole pe această temă, a căror listă o vom prezenta la sfârșitul acestui articol.

Dezbaterea a agitat spiritele în Germania în 2010, în Italia în 2012 și a atins și Franța prin proiectul de lege privind învățământul superior și cercetarea, prezentat de Geneviève Fioraso, ministrul francez pentru Învățământ Superior și Cercetare, pe 20 martie în fața Consiliului de Miniștri, și care urmează să fie dezbătut de Adunarea Națională în data de 22 mai.

Acest proiect prevede, la art. 2, introducerea, în învățământul superior, a unor programe de formare desfășurate exclusiv în limba engleză și o garantare juridică a numeroaselor programe de formare, aproximativ 800 conform Campus France, din care peste 70% sunt programe de masterat. Acestea reprezintă mai puțin de 6% din total, dar acest procent, care va crește dacă legea va fi votată, nu este deloc neglijabil.

În fapt, Franța beneficiază de un cadru legislativ protector care stabilește ca principiu faptul că limba de predare în Franța este franceza. Acest cadru legislativ protector, cunoscut, după numele autorului său, ca „legea Toubon”, prevede o serie de excepții, precum universitățile străine sau instituții de învățământ care vizează în mod specific anumite populații străine, pentru nevoile procesului de predare a limbilor străine, pentru profesorii invitați sau pentru programele cu caracter internațional. Lista excepțiilor este deja lungă, dar trebuie să mergem mai departe și să dereglementăm într-o anumită măsură.

I-am trimis [o scrisoare doamnei ministru](#) pentru a îi explica că abordarea domniei sale este greșită și că va trezi furia anglofonilor care se așteaptă la altceva și care se vor simți astfel înșelați, că îi va îndepărta pe studenții străini din comunitatea francofonă care au o bună cunoaștere a limbii franceze și ale căror eforturi de învățare a limbii franceze sunt, prin aceasta, disprețuite, lucru valabil și pentru studenții care au reușit să promoveze testele de verificare a competențelor lingvistice, atunci când acestea există, și că aceștia ar trebui să beneficieze de un tratament mai bun propunându-li-se o îmbunătățire a nivelului de cunoștințe înainte de începerea perioadei de formare sau în primele luni ale acesteia.

Numeroase asociații s-au mobilizat, petiții au fost lansate, petiții pe care OEP a încercat să le prezinte cât mai bine, personalități importante și-au exprimat punctele de vedere.

Sperăm că am fost auziți și, în orice caz, sperăm să fim auziți de adunarea națională.

Am publicat o [argumentație cu zece întrebări](#), pe care oricine o poate folosi pentru a se adresa deputatului său și pe care toți prietenii noștri din Europa o pot folosi în țările lor, cu ușoare modificări. Suntem în plin proces de traducere a acestui text pentru a le ușura munca.

Căci, bineînțeles, miza depășește problematica limbii franceze. Aceasta vizează toate limbile noastre și reprezintă o importantă miză culturală, intelectuală și civilizațională.

Se vorbește mult despre publicații științifice care folosesc *lingua franca*, pe motiv că aceasta este singura modalitate de a atinge comunitatea științifică în ansamblu. Dar nu se face diferența între a publica într-o anumită limbă și a gândi, a oferi formări și a preda în această limbă. Până în prezent, era vorba în special de publicare și, în această privință, dominația englezei este aproape absolută în domeniul științelor naturii, propagându-se însă și în domeniul științelor umane și sociale, pe același motiv că astfel de lucrări trebuie citite de cât mai multe persoane.

Or, la ora actuală, fenomenul începe să afecteze învățământul și gândirea însăși. Este o evoluție logică pentru că, atunci când nu mai publicăm într-o limbă, nu mai alimentăm respectiva limbă cu concepte noi și vine o zi în care nu mai putem preda și transmite această limbă. O limbă care își pierde funcționalitatea este rapid marginalizată la nivelul uzajului privat și, într-o zi, dispare, căci nu mai este transmisă. Este o sărăcire colosală și este o iluzie să credem că acest lucru nu afectează

gândirea științifică și orice creație culturală.

Dacă există un cadru unde nu este necesară uniformizarea gândurilor acesta este mediul universitar, leagăn al efervescentei intelectuale, unde inovația tronează. A gândi la nivel global în aceeași limbă înseamnă a ucide inovația ce rezultă din istoria cuvintelor, specifice fiecărei limbi și fiecărei culturi...

Dacă la ora actuală oamenii de știință non-anglofoni își publică lucrările din ce în ce mai des în engleză, aceștia continuă să gândească, din fericire, în limba lor maternă. Aceasta este o situație fericită căci, în ceea ce privește științele umane și sociale (științele culturii, astfel cum au fost ele considerate de François Rastier), care sunt științele diversității, mult mai dedicate înțelegerii realității lumii în diversitatea sa decât reducerii sale la cel mai mic numitor comun, *lingua franca* poate pur și simplu să nu dispună de conceptele necesare cercetării. Folosirea abuzivă a *lingua franca* este un simplu element distrugător și incompatibil cu cercetarea. Dar nimic nu garantează că acest lucru nu se întâmplă și cu științele naturii. Procesul creator se desfășoară în limba maternă și doar însușirea mai multor registre lingvistice, ceea ce definește plurilingvismul, având ca temelie limba maternă, permite o „[gândire printre limbi](#)”, concept atât de drag lui Heinz Wismann, care este intrinsec creatoare, dar nu procesul este astăzi în uz.

În prezent, procesul predării și studiului exclusiv într-o altă limbă străină presupune expunerea la o ruptură de memorie a unei comunități separate de izvoarele sale intelectuale și culturale, organizarea declasării și, în final, dispariția propriei limbi.

De altfel, se vorbește mult despre *lingua franca* având în minte latina, fără a realiza că, începând cu Evul Mediu, mari autori precum Chrétien de Troyes au contribuit la răspândirea francezei vernaculare în întreaga Europă (scrierile sale fiind traduse, pe parcursul vieții sale, în multe dintre limbile vernaculare europene), fără a realiza și că Renașterea din sec. XVI și XVII a fost marcată de evoluția limbilor naționale în detrimentul latinei promovate de clericii scolastici. În aceeași perioadă, Dante a redat limbii italiene statutul meritat, Luther, cu ajutorul imprimeriei, a permis germanei să își ia avânt într-o epocă în care 90% din scrierile imprimate erau în continuare în latină, (70% în 1570), iar Descartes scria în franceză *Discursul metodei*. Alain Rey comentează în volumul său *Mille ans d'histoire de la langue française (O mie de ani de istorie a limbii franceze – n.tr.)*, „...Nu putem spune că există o diferență semnificativă între operele sale publicate în franceză și cele publicate în latină. Gestul său nu presupune neapărat că Descartes dorea înlocuirea unei limbi cu o alta: mai degrabă se mulțumește, după exemplul lui Leibniz cu germana și franceza, cu acest bilingvism care a reprezentat fără îndoială un motor pentru gândirea sa, o modalitate de decalare a cadrelor. Pentru Descartes, afirmarea francezei corespunde totuși unei posturi așiate: aceea de a relaționa mai degrabă filosofia cu liberul exercițiu al gândirii decât cu menținerea tradiției.” (p. 710). Nu există un elogiu mai bun al plurilingvismului științific și al calității incomparabile a plurilingvismului pentru creativitatea literară și științifică.

Monolingvismul este expresia unui conformism, iar mișcarea pe care o constatăm în favoarea monopolului englezei în domeniile cercetării și învățământului superior, o manifestare a gregarismului intelectual. În ultimii 30 de ani, engleza a fost limba unui capitalism cuceritor și a unei gândiri care se dorea „unică”. Școala neoliberală se impunea în mod aproape absolut în domeniul științelor economice și în management. A fost o „epocă glaciară” în plan științific, iar criza, pe care sistemul însuși a generat-o, marchează anunțul unei reînnoiri în această privință. În timp ce modernitatea și mizeria au izbucnit în cele patru colțuri ale lumii, este bineînțeles simptomatic faptul că dezbaterile cu privire la hegemonia englezei, la plurilingvism și diversitate culturală are loc în lumea anglofonă. În fața pericolului uniformizării, lumea are nevoie să își păstreze diversitatea. În materie de cercetare, chinezii produc în engleză, dar produc și în propria limbă.

Vă invităm să aflați mai multe despre cele trei petiții susținute de OEP și să le semnați, dacă sunteți de acord cu ele:

- <http://www.petitionpublique.fr/?pi=P2013N38649>
- <http://www.petitionpublique.fr/?pi=UFS2013>
- http://www.petitions24.net/contre_la_loi_esr_fioraso_parce_que_pour_la_langue_francaise

Pe aceeași temă:

- [Take your pipette \(Le Canard Enchaîné\)](#)
- [Des cursus "tout en anglais" dans les universités françaises?](#)
- [Refusons le sabordage du français \(Cl. Hagège\)](#)
- [Le Premier Ministre recadre Geneviève Fioraso](#)
- [Jacques Attali s'oppose fermement au projet de loi Fioraso](#)
- [L'anglais doit-il être la langue de l'université ? \(Trad. Luisa Penalva\)](#)
- [¿Debe ser el inglés el idioma de la universidad? \(BBC Mundo\)](#)
- [L'université française menacée par le "tout à l'anglais", une enquête du Figaro](#)
- [Geneviève Fioraso répond à l'OEP](#)
- [Non, la langue française n'est pas un frein à l'attractivité des universités \(Pouria AMIRSHAH\)](#)
- [Warum Deutsch als Forschungssprache verschwindet](#)
- [Tongue-tied? Perspectives on English as the international language of science](#)
- ["Un amour de Mme Fioraso" \(Libération\)](#)
- [Plurilinguismo em contexto universitário: encontro na FFLCH-USP](#)
- [L'attractivité universitaire de la France en question : L'anglais, planche de salut ?](#)
- [Renaissance der Mehrsprachigkeit? – Deutsch als Wissenschaftssprache](#)
- [Libre opinion : l'anglicisation de l'enseignement supérieur, un grave déficit démocratique !](#)
- [Politecnico, i prof sui banchi per poter insegnare in inglese](#)
- [Une grande université italienne passe au 100% anglais \(P. Frath\)](#)
- [Universities: Promoting National and International Multilingualism \(HRK\)](#)
- [La ciência deve ser multilingue : Peter Funke em entrevista](#)
- [Multilinguismo per una società competitiva](#)
- [Lancement d'un plan massif de traduction de revues de référence françaises](#)
- [L'université française va-t-elle parler anglais ? \(Libération\)](#)
- [Rapport : Pour une politique des langues à l'université](#)
- [Studium ohne Deutsch?](#)
- [Fuori l'italiano dall'università? \(Accademia della Crusca\)](#)
- [The use of national scientific languages and English at European universities](#)
- [Une science qui ne parlerait plus qu'une seule langue \(La Croix\)](#)
- [Dilemme pour la recherche suédoise : faut-il publier exclusivement en anglais ?](#)
- [Ne pas marginaliser l'usage du français dans les sciences « dures »](#)
- [Non-English Papers Dramatically Affect Rankings](#)

2) **Printre** [cele mai recente actualizări ale site-ului](#)

- [Éducativités plurilingues L'aire francophone entre héritages et innovations](#)
- [LRE chiude a Bruxelles e lancia il suo messaggio. Le parole chiave della conferenza](#)
- [Les technocrates / langues spécialisées en contexte plurilingue](#)
- [Language policy: Going \(beyond\) Dutch](#)
- [Ayrault met en garde Montebourg contre un usage intempestif de l'anglais](#)
- [Alsacien : un critère apprécié mais interdit à l'embauche](#)
- [L'AACC se félicite de la propagation du sous-titrage des spots publicitaires](#)
- [Bei DolmetscherInnen für Asylwerber zu sparen ist mehr als falsch](#)
- [Le PTB veut un enseignement bilingue français-néerlandais à Bxl](#)
- [Linguistic relativity](#)
- [Essor sans précédent de la langue coréenne en France](#)
- [Petición a favor de la permanencia del uso del francés en la enseñanza superior](#)

- [L'enseignement du chinois en plein boom en France](#)
- [Reperti di plurilinguismo nell'Italia spagnola \(sec. XVI-XVII\)](#)
- [Wat doet meertaligheid met het brein?](#)
- [Les défenseurs des langues régionales s'impatientent](#)
- [Cortes nas despesas do Parlamento ameaçam o multilinguismo](#)
- [Sprachen-Vielfalt \(Die Welt\)](#)
- [Vous avez dit "Silver economy" ? \(billet d'humeur et d'humour\)](#)
- [Multilingual scholarship and the paradox of translation and language...\(Ch. Steyaert & M. Janssens\)](#)
- [Languages are handy for Foreign Office diplomats, MPs to declare](#)
- [Un manuscrit multilingue par l'Université de Hambourg](#)
- [Discours mobilisateur en faveur de la Francophonie en Roumanie](#)

3) **Susțineți plurilingvismul și diversitatea culturală aderând la OEP**

Diversitatea lingvistică și culturală reprezintă o miză considerabilă la nivel global. Nu se poate obține un veritabil progres durabil fără a proteja această diversitate.

Întregul efort al OEP vizează să îi pună în legătură pe toți cei care se pun în slujba acestui drept fundamental: dreptul la propria limbă și la un schimb interlingvistic și intercultural. În contextul globalizării, această luptă se impune, în conștiința tuturor, ca o rezistență vitală, pe care criza economică nu o poate face mai puțin necesară.

Deși în mare parte bazate pe benevolat, toate acestea (întreținerea site-ului și, în special, elaborarea acestei scrisori electronice) au un preț.

Primirea acestei Scrisori electronice și accesarea resurselor site-ului sunt gratuite. Vă mulțumim pentru susținere și pentru că sunteți alături de OEP în acest demers, aderând la rândul dvs, sau făcând o donație.

4) **Crearea unui anuar al laboratoarelor și echipelor de cercetare în materie de plurilingvism, traductologie și diversitate culturală.**

Tocmai pentru a stimula cooperarea științifică și răspunsurile în bloc la apelurile pentru proiecte, OEP a luat inițiativa creării unui anuar european al laboratoarelor și echipelor de cercetare.

Puteți să vă înscrieți în acest anuar completând un formular on-line. Acesta vă va aparține și dvs. va trebui să îl actualizați.

5) **Anunțuri și apariții**

- A apărut numărul 1/2013 al revistei Langues Modernes: „*Enseigner la grammaire à des étudiants non spécialistes de langues*” („Predarea gramaticii la studenți a căror specializare nu o reprezintă limbile străine” – n.tr.). Acest număr a fost coordonat de Jean-Marc Delagneau. Cuprinsul și rezumatele articolelor pot fi găsite pe site-ul APLV: <http://www.aplv-languesmodernes.org/spip.php?article4963>
- [La lettre d'info de la Clé des langues, aprilie 2013](#)
- [Repères-DORIF, Autour du français : langues, cultures et plurilinguisme, n. 2 - volet n.1 - noiembrie 2012 - Les francophonies et francographies africaines face à la référence culturelle française](#)
- [Lettre d'information n°1 de projet ProM \(Professionnalisation des acteurs de la mobilité en éducation\) a rețelei REAL](#)
- [Traduction : nouvelles destinations, Istanbul, 8-10 mai 2013](#)
- [Call for Book Chapters: Crosslinguistic Influence and Multilingualism](#)
- [Plurilinguisme\(s\) et entreprise : enjeux didactiques](#)

- [Enseignement du FLE à l'université : une perspective plurilingue et pluriculturelle](#)
- [Les langues au coeur de l'éducation. Principes, pratiques, propositions](#), sub direcția lui Daniel Coste, par Nathalie Auger, Marisa Cavalli, Mariella Causa, Jean Duverger, Pierre Escudé, Cécile Goï, Emmanuelle Huver, Sofia Stratilaki, Sylvie Wharton. Postfață realizată de Jean-Claude Beacco, 1973, 285 p., Ed. E.M.E.
- [Traduire les langues pour naviguer entre les cultures](#), Le français dans le monde n°386, martie/aprilie 2013
- [Breve historia de la lingüística románica \(2ª ed.\)](#)
- [J.P.Gallerand : « Le tour du monde des langues avec des logiciels de SVT»](#)
- [Apprentissage par l'action et perspective actionnelle pour l'enseignement des LV](#)
- [Premier diplôme universitaire "Bilinguisme chez l'enfant"](#)
- *Mémoires et Imaginaires du Maghreb et de la Caraïbe*, Sous la direction de Samia Kassab-Charfi et Mohamed Bahi, No 15. 1 vol., 336 p., relié, 15,5 × 23,5 cm. ISBN 978-2-7453-2531-0. 75 €
- [Nr. 4 al revistei de traducere și traductologie Translations](#), Editura Universității de Vest, Timișoara, 2012, 2012. EAN13: 20672705
- Biografiile limbajului în centrul dezvoltării competențelor plurilingve și al legăturilor sociale, miercuri, 15 mai 2013, 13:00 – 15:00, cu Diana-Lee Simon, conf. la Universitatea din Grenoble (LIDILEM) în amfiteatrul Marc Blancpain al Alianței franceze din Paris 101, Boulevard Raspail 75005 M° Notre-Dame des Champs
- Călătorie în China, „la Chine traditionnelle cachée sous la modernité” (China tradițională ascunsă sub modernitate – n.tr.), sub patronajul Societății de Geografie, conf. Philippe Ménard, prof. emerit la Universitatea Paris - Sorbona, marți, 10 septembrie – miercuri, 25 septembrie 2013. A se vedea programul detaliat al călătoriei

6) [Recitiți precedentele Scrisori electronice ale OEP apăsând aici](#)

O METODĂ FONICĂ

„Deschizând” urechile la frecvențele limbii-țintă și modificând în mod natural vocea în timp real, procedeul SpeedLingua, exclusiv și brevetat, le oferă profesioniștilor în domeniul formării lingvistice o soluție care îmbunătățește rapid competențele orale ale studenților lor și se integrează perfect ofertei lor de cursuri.

Dacă doriți să vă dezabonați de la această scrisoare electronică, răspundeți la acest mesaj cu titlul NU.

O.E. P. - 4 rue Léon Séché F-75015 Paris, France –

<http://www.observatoireplurilinguisme.eu/> - <http://www.efm-mehrsprachigkeit.eu>

- mobil: ++33 (0)6 10 38 68 90